48985 ـ آیا اعتکاف در هر مسجدی صحیح است؟

سوال

آیا به اعتکاف نشستن در هر مسجدی درست است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

علما دربارۀ چگونگی مسجدی که اعتکاف در آن جایز است اختلاف دارند. گروهی بر این هستند که اعتکاف در هر مسجدی درست است، حتی اگر در آن نماز جماعت برگزار نشود، بنابر عموم سخن الله متعال که فرموده است:

وَلاَ تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ [بقره: ۱۸۵]

(و در حالی که در مساجد معتکف هستید با آنان همخوابگی نکنید).

امام احمد اما بر این مذهب است که شرط است در آن مسجد نماز جماعت برگزار شود و به این ادله استناد کرده است:

۱ ـ عائشه ـ رضی الله عنها ـ می‌فرماید: اعتکاف نیست مگر در مسجد جماعت به روایت بیهقی. آلبانی در رسالۀ قیام اللیل آن را صحیح دانسته است.

۲ـ ابن عباس ـ رضی الله عنهما ـ می‌گوید: اعتکاف نیست مگر در مسجدی که در آن نماز برگزار می‌شود (الموسوعة الفقهية: ۵/ ۲۱۲).

۳ـ همینطور اعتکاف در مسجدی که در آن نماز جماعت برگزار نمی‌شود به دو امر منتهی می‌شود:

اول: یا شخص کلا نماز جماعت را ترک می‌کند حال آنکه برای مردان جایز نیست بدون عذر نماز جماعت را ترک گویند.

دوم: یا آنکه برای ادای نماز جماعت در مسجد دیگر باید مکررا از محل اعتکافش بیرون آید که این نیز منافی با اعتکاف است.

نگا: المغنی (۴/ ۴۶۱).

شیخ ابن عثیمین در الشرح الممتع (۶/ ۳۱۲) می‌گوید:

و اعتکاف صحیح نیست مگر در مسجدی که در آن جماعت برگزار می‌شود.

اما آیا منظور مسجدی است که در آن نماز جماعت خوانده می‌شود یا مسجدی که در آن جمعه برگزار می‌شود؟

پاسخ: مسجدی است که در آن جماعت برگزار شود و شرط نیست که در آن نماز جمعه برگزار گردد زیرا مسجدی که در آن جماعت برگزار نمی‌شود کلمهٔ مسجد بر آن صدق نمی‌کند مانند آنکه مسجدی را مردمش ترک گویند یا از آنجا کوچ کنند.

بنابراین شرط نیست که در آن مسجد نماز جمعه برگزار شود زیرا بیرون رفتن از آن مسجد تکرار نمی‌شود بنابراین خروج از آن [برای نماز جمعه] اشکالی ندارد، به خلاف نمازهای پنجگانه که هر روز و شب تکرار می‌شود.

و این شرط ـ یعنی برپا شدن نماز جماعت در آن مسجد ـ در صورتی است که شخص معتکف مرد باشد، اما برای زن درست است که در هر مسجدی اعتکاف کند حتی اگر در آن نماز جماعت برگزار نشود زیرا نماز جماعت برای او واجب نیست.

ابن قدامه در المغني می‌گوید:

زن حق دارد در هر مسجدی اعتکاف کند و شرط نیست که در آن نماز جماعت برگزار شود زیرا [نماز جماعت] در حق وی واجب نیست. شافعی نیز چنین می‌گوید.

شیخ ابن عثیمین در «الشرح الممتع: ۶/ ۳۱۳) می‌گوید:

اگر زن در مسجدی که در آن جماعت برگزار نمی‌شود اعتکاف کند اشکالی ندارد زیرا برای وی واجب نیست همراه با جماعت نماز بگزارد.